

ไม่มีอะไรได้...ไม่มีอะไรเสีย ..

นำเสนอเมื่อ : 23 พ.ค. 2552

ไม่มีอะไรได้...ไม่มีอะไรเสีย

ต่อไปพากันตั้งใจฟังธรรม การฟังธรรม ฟังให้เกิดประโยชน์ ฟังเพื่อให้เข้อกเข้าใจให้มันเป็นประโยชน์ ส้ารวมอายุตนะทั้งหลาย ให้เหลือไว้แต่จิต พระพุทธเจ้าทานสอนให้ฟังธรรม การปฏิบัติธรรม ให้ส้ารวม ตา หู จมูก ลิ้น กายอายตนะของเรามีหก ปิดไว้ห้า เหมือนนบุรุษจะจับเหยี่ยว มันอยู่ในโพรงจอมปลวก จอมปลวกมีรูอยู่หกรูปิดไว้ห้ารู เหลือไว้รูเดียว คอยดักจับเหยี่ยวมันจะออกมา ปิดตา หู จมูก ลิ้น กาย เหลือไว้แต่ใจ

ทำใจให้เป็นหนึ่งไว้คอยจับอารมณ์อาการกิเลสทั้งหลายมันจะเข้าไปจิตใจมนุษย์เราทั้งหลาย มันไม่แปลกอะไรกับเทพถ้าเราเปิดเครื่องบันทึกเสียงอะไรต่างๆ มันจะเข้าไปวนวายนเทพนั้น เปิดฟังก็ไม่รู้เรื่อง ใจเรานี้ก็เหมือนกัน ถูตางคนตางพูดเสียงอึ้งคะนึ่ง เลยไม่รู้เรื่อง วาทานเทศนอะไร ถ้าเราเงียบๆ ทำจิตให้เป็นหนึ่ง นั้งหลับตาดีๆ ส้ารวมไว้ มันก็จะเหมือนกันกับเราอัดเทปในที่เงียบๆ มันจะไม่มีเสียงอะไรเขาไปปะปนในเทปนั้น จะมีความรู้สึกสงบ ระงับ ธรรมก็จะเขาถึงจิตใจของเรา เหมือนเทปอัดไว้ในที่ไม่มีเสียงรบกวนเวลาเราต้องการจะเปิดฟัง ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะชัดเจนนาฟังจิตมนุษย์เรานี้ก็เหมือนกันฉันใด

เมื่อเราฟังถึงยังไม่รู้เรื่องก็ฟังให้จิตเป็นหนึ่ง มันจะป้อนเนื้อธรรมเข้าไปอัดเข้าไว้
บางคนก็ไม่รู้จักไม่เข้าใจ ใดแต่ความสงบคอยฟังไป คอยบำเพ็ญไป คอยปฏิบัติไป
คอยศึกษาไปเรื่อยๆ ต่อไปอนาคตข้างหน้า

มันจะปรากฏเหตุการณ์ขึ้นมาในมโนภาพเหมือนกันกับม้วนเทป

การพิจารณาธรรมจะเกิดขึ้นมาเพราะความสงบเป็นเหตุเป็นนิสัย เป็นปัจจัยปฏิบัติไปมันจะพัน
ขึ้นมา

พระบรมศาสดาตรัสว่า นิสัยปัจจัย คำที่ว่านิสัยปัจจัยนั้นไม่รู้มันอยู่ที่ไหน? ไม่เห็น
แต่มันก็มีอยู่ บางคนสอนได้ง่ายๆ บางคนฟังยาก สอนยาก

มันก็ใจเหมือนกันทำไมมันไม่เหมือนกัน นิสัยปัจจัยมันไม่เหมือนกัน เหมือนกันกับเรื่องอัดเทป

ถ้าอัดในที่สงบมันก็อย่างหนึ่ง อัดในที่วุ่นวายมันก็อย่างหนึ่ง อัดเหมือนกันแต่ก็ใจไม่เหมือนกัน

คนเราก็เช่นเดียวกัน ฟังเทศน์กันก็เหมือนกัน แต่มีความเห็นต่างก็มีความเข้าใจต่างกัน

ฉะนั้นการฟังธรรมในครั้งพุทธกาล กับในสมัยนี้ก็ไม่ใช่แตกต่างกัน

พระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายท่านให้เคารพในการฟังธรรม ทำไมท่านจึงให้เคารพในการฟัง

เพราะสมัยปัจจุบันนี้ พุทธบริษัทเราก็ก็นั่งอยู่ขออรรถ ขอธรรม ก็ยังมีอยู่

ธรรมที่ให้สำเร็จมรรคผลนิพพาน ก็ยังมีอยู่

ไม่ได้หายไปไหน ถ้าพวกเราตั้งใจฟังให้ดีแล้วนำมาพิจารณา ก็เกิดมรรคเกิดผลได้ในปัจจุบันนี้เองไม่

ต้องสงสัยแต่ว่าโดยมากพวกเราทั้งหลายพากันเข้าใจผิดอยู่อย่างหนึ่งว่า การประพฤติธรรม การปฏิบัติธรรม

การทำกรรมฐาน การทำภาวนาให้บรรลุธรรมเข้าใจว่าเป็นเรื่องของพระพุทธเจ้า เป็นเรื่องของพระสาวกก่อนนั้น

พากันเข้าใจไปอย่างนั้น ดังนั้น การฟังเทศน์ฟังธรรมในสมัยนี้จึงไม่เป็นกิจลักษณะ ฟังเพื่อตลกคะนองเล่นตลกๆ

นานา เลย์ไม่เข้าใจ จะเอาคุณงามความดีเอามรรคเอาผลอันเกิดขึ้นจากการฟังไม่ได้

เหมือนกับการฟังเทศน์บุญมหาชาตินั่นแหละ ใครว่าได้อะไรบ้าง? ไม่เห็นได้อะไร ฟังไปๆ อย่างนั้นเอง

พระก็เทศน์เรื่องนรก พรณณาไป... “นกกก นกแกง ชุมแขง คอกาน หานฟ้าและสังกา”

ว่าไปอย่างนั้นไม่รู้เรื่องไปพูดเรื่องนรก เรื่องตนไม่ เรื่องภูเขาเลากาไปโน่น

สุดท้ายก็ไม่ได้อะไรเปลืองข้าวตมขนมเปลวๆ ไม่ได้การไม่ไต่งานมาถึงบ้านแล้วจะปฏิบัติอย่างไรบ้าง

วันนี้ฟังเทศน์แล้วได้อะไรบ้าง เขาใจอะไรบ้าง? เจ็บ (มิดสีหลี่) ยิ่งฟังยิ่งไม่รู้เรื่อง มีแต่ความประมาท

ฝนโบกขรพรรษ ก็หวานขาวดอกขาวสาร หวานกันไปกันมากกลายเป็นกะลาเป็นก้อนอิฐขวางไปขึ้นศาลา

เลยเป็นเรื่องทำเล่น

เอาคำพระพุทธเจ้าไปทำเล่นเอาเรื่องท่านไปพูดเล่น...บาป...สร้างบาปกันขึ้นตรงที่ท่านบุญนั่นแหละ ทำไม?

เพราะไม่รู้เรื่องในการฟังธรรม ว่าการฟังธรรมคืออะไร? การฟังธรรมก็คือเรื่องท่านสอนเราโดยตรงนี่แหละ

ท่านสอนเราให้รู้จักบาป ให้รู้จักบุญ ให้รู้จักคุณให้รู้จักโทษ รู้จักผิดรู้จักถูก เราพากันฟังแต่ก็ไม่รู้เรื่อง

เมื่อไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจฟังแล้วกลับไปถึงบ้าน ก็ทำอย่างเก่า การประพฤติทางกาย ทางวาจา ทางใจ ในครอบในครัว

ในบ้านในเมือง ก็อย่างเก่า เคยแขง เคยดา ก็แขงก็ดาอย่างเก่าเคยโลภก็โลภอย่างเก่า เคยโมโหก็โมโหอย่างเก่า

เคยเป็นอีกเป็นผี เคยเป็นเปรตก็เป็นเปรต อยู่อย่างเก่า ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ไม่รู้จักบาป

บาปเป็นอย่างไร..ไม่รูบบาปทางกาย ทางวาจาก็ไม่เท่าไรหรือก ใจของเรานั้นซิ วันหนึ่งบาปหลายครั้งนะ

คราวใดใจมันโกรธไม่พอใจ นั่นแหละบาปเกิดขึ้นแล้วที่ใจของเจ้าของมาวัดทำไม? มาวัดก็มาทำบุญนั่นแหละ

มาเห็นพระเจ้าพระสงฆ์ ใดฟังเทศน์ฟังธรรมใจมันก็สบาย

ไม่ขุนไม่มัวเรียกว่ามาสร้างบุญใจสบายไม่ขุนไม่มัวได้ทั้งบุญและกุศล ถ้าทางใจมันเป็นบุญแล้ว

ทางวาจาก็ไม่ต้องไปพูดมันมากหรือไม่ต้องไปควบคุมมัน ท่านจึงว่ามาวัดเพื่อสร้างบุญสร้างกุศล

บางคนอาจจะคิดว่าเอาของมาถวาย พระนั่นแหละจึงเป็นบุญ ไม่ใช่อย่างนั้น

ดูเราได้มาเห็นสิ่งที่ไม่เคยเห็นเห็นครูบาอาจารย์ เห็นพระเจ้าพระสงฆ์ หูก็ได้ฟังเทศน์ฟังธรรมใจก็สบาย

ถ้าอยู่บ้านเดียวลูกตีกันแล้ว หุมาขโมยกินของในครัวแล้ว คุวยากินตนกลวยแล้ว เดียวก็หุมองเดี่ยวก็เปิดร้อง

เราเลยตกนรกขุมเล็กขุมใหญ่อยู่ตลอดเวลาท่านจึงว่าอยู่ที่บ้านบาปมันเยอะ ใจของเรามันเป็นบาป มันขุนมัว

นรกขุมเล็กๆ เรียกได้ว่าตกเป็นนิจกาล แต่ไม่รู้ว่าจะตัวเองตกนรก

ถ้าใจเศร้าหมองเมื่อไรเวลาใดนั่นแหละท่านเรียกว่าบาป ใจไม่ผ่องใส

ถ้าเรามาวัดได้ฟังเทศน์ฟังธรรมรู้เรื่องนั้นเรื่องนี้ท่านประกาศธรรม

ประกาศศีลธรรมไว้ ก็ล้วนแต่เรื่องดีๆทั้งนั้นละท่านไม่ให้เบียดเบียนกันไม่ให้อิจฉาพยาบาทกัน
ให้สามัคคีกันไม่เหินห่างกันท่านสอนเราแต่เรื่องดีๆ แต่เราฟังไม่ชัดฟังไม่เข้าใจเฉยๆ
ถ้าฟังเป็นมีแต่เรื่องดีๆ มีแต่เรื่องถูกๆ ทั้งนั้น
ผู้รู้จักธรรมรู้จักก่อคุณรู้จักกลับรู้จักขอประพฤติปฏิบัติแม้ว่าจะทำไร่ทำนาทำสวน
ไร่นาสวนของคนนั้นก็เจริญแมจะปฏิบัติในครอบครัวหรือในบาน บานคนนั้นก็สะอาดสะอาด
อยู่กันด้วยความสงบสุข เป็นมงคล
รู้จักผิดรู้จักถูกมันจะทะเลาะกันจะเถียงกันขึ้นมาที่รู้จักไม่ทำอย่างนั้นไม่คิดอย่างนั้น
มันก็เป็นการตัดบาปตัดกรรมเท่านั้นแหละพวกเราทั้งหลาย

ถ้าหากว่าพวกเราทั้งหลายไม่พากันฝึกไม่พากันหัดพวกเราจะไม่แปลกอะไรกับพวกสัตว์ทั้งหลาย
มนุษย์เราทั้งหลายจะต่างจากสัตว์ก็ตรงที่รู้จักอายุ
ถ้าไม่มีความอายุความกลัวต่อความชั่วแล้วก็ไม่ต่างอะไรกับสัตว์
ถ้าพูดถึงความคิดอยากเป็นโน่นเป็นนี่ อยากได้โน่นได้นี้
มันก็เหมือนกันนั่นแหละกับสัตว์ทั้งหลายไม่ได้แปลกกัน ถ้ารู้จักอดไว้กลั้นไว้ ยับยั้งไว้
มีความละอาย มันอยากได้อยู่แต่ก็อายไม่เอา หาอะไรแลกเอาเปลี่ยนเอา
มนุษย์เราถ้าไม่มีสิ่งนี้ก็ไม่ได้ทำอะไรกับไก่ พอเห็นชาวสารก็กินเลย ไม่รูชาวสารใครมันไม่รู้จัก
ควายก็เหมือนกัน เขานาเขาสวนใครก็กินเลยไม่รู้จัก มันจึงมีความรู้สึกต่างกันกับมนุษย์ อย่างนี้

พูดถึงคนไม่รู้เรื่อง ก็ไม่รู้เรื่องจริงๆ อยากให้เป็นอย่างโน้น อยากให้เป็นอย่างนี้
จะไม่ให้บาปได้ได้อย่างไร ก็ไม่รู้เรื่องนี้ ของมันเป็นอย่างนั้น
มันก็เป็นอย่างนั้นแหละจะร้องไห้กับสิ่งเหล่านั้นมันก็ใช้ไม่ได้
ของมันเป็นอยู่อย่างนั้นแต่ไหนแต่ไรมา เราก็ไม่รู้จัก นี่ของฉันนี่ของคุณ นี่ของเรานี่ของเขา
นี่กว่าเป็นอย่างนี้จริงๆ ถึงเวลามันจากไปเลยไม่มีที่พึ่ง ไม่มีพระพุทธรูปเป็นที่พึ่ง
ไม่มีพระธรรมเป็นที่พึ่งไม่มีพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง ก็ร้องไห้เฮเท่านั้นแหละ บางคนข้าวก็ไม่กิน
มันทุกข์ มันจะตายไปด้วยกันก็ยังไม่รู้จัก นี่แหละคือคนโง่...รู้จักไหม

สมัยก่อนธรรมะยังไม่เปิดหูเปิดตาของสัตว์ทั้งหลายทุกวันนี้ชาวบ้านก่อบ้านน้ำคำเหล่านี้สบาย
คนตายก็ตายไปช่วยกันทำเมรุ หัวเราะกันได้ ง่ายยอสุขสบายไม่มีอะไรคนเราก็มาย่างนี้
ก็ไปอย่างนี้แหละ ถ้าไม่ไปอย่างนั้นจะได้มาย่างนี้หรือ มาย่างนี้ก็ไปอย่างนั้น
ก็เพราะหนทางมันเป็นอยู่อย่างนี้ จะไปห้ามโลกไม่ให้เป็นอย่างนั้น จะไปห้ามอย่างไร
พวกเราไม่ได้คิดกันอย่างนี้ นั่นแหละการฟังธรรมให้รู้เรื่อง สิ่งเหล่านี้
ให้รู้เรื่องความเป็นจริงอย่างนี้ ใครรู้เรื่องอย่างนี้ ผู้นั้นก็เข้าใจธรรม
ใครเข้าใจธรรมก็เข้าใจเรื่องนี่มาฟังเทศน์ฟังธรรมกันทุกวันพระก็เพื่อให้รู้จักสิ่งเหล่านี้ถ้าเข้าใจดีแ
ลว ทุกข์ไม่มีทุกข์ไม่เกิด ถ้าเราพลัดจากกันก็ให้นึกเสียว่ามันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
ท่านที่ละไปท่านใดสร้างคุณงามความดีไว้ ท่านสบายแล้ว
ยังเหลือแต่พวกเรานี้แหละยังสรวนอยู่กับเปิดกับไ้กับหมูกับหมากับวัวกับควายอยู่เดี๋ยวนี้
ท่านที่เสร็จแล้วท่านสบายแล้วยังเหลือแต่พวกเรานี้แหละ จะให้สร้างคุณงามความดี
ก็บอกว่ายุงกับสิ่งนั้นสิ่งนี้

พระพุทธเจ้าก็ดี พระสาวกทั้งหลายก็ดี
ท่านตรัสธรรมก็คือมารู้เรื่องสิ่งเหล่านี้ตามความเป็นจริงมารู้เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

มารู้เรื่องวิมุติสมมุติ เหล่านี้มารู้เรื่องสมมุติ สังขารเหล่านี้ มารู้จักสัตว์ บุคคลตัวตนเราเขา สังขาร คือสภนธรรมาภยของเราที่ไม่ใช่ของเราตามธรรมชาติ เพราะเราบอกมันไม่ได้ ไขมันไม่ฟัง เป็นไปตามธรรมชาติของมัน ถึงเราจะร้องไห้กับมันมันก็เป็นอย่างนั้นถึงเราจะหัวเราะกับมัน มันก็เป็นอยู่อย่างนั้นของมันเป็นอยู่ อย่าง นั้น

ดังนั้นพวกเขาจึงมาเรียนให้มันรู้จัก พดถึงเรื่องนี้ต่างกันมากกับญาติโยม จะให้มาวัด บอกว่าโลภหลาย โกรธหลาย หลงหลาย บาปหลาย มายังไม่ได้หรือไม่ได้ใจว่ามาวัดเพื่ออะไร มาเพื่อศึกษาให้มันรู้ความจริงตามธรรม ธารุแลว่ามันจะหมดทุกข์ ธารุแลว่ามันจะหมดอยาก ธารุแลว่ามันจะหายลำบาก จะไม่มีไม่โศกาปริเทวนารำพัน มันจะรู้เสมอภาคว่า สภาพทั้งหลายของสังขารที่มันเป็นอยู่นี้ตามความเป็นจริง ธารุตามความเป็นจริงแล้ว พวกเราจะไม่พากันเป็นทุกข์ จะพากันสบาย ของมันได้มาก็ได้มาอย่างนี้ ได้มาอย่างนี้มันก็ไปอย่างนั้น ใจเราดูจะไม่ยึด ไม่มัน มีลูกก็ให้รูว่าสมมุติหนะนี้ นะ มีบ้านมีเรือนก็รูได้ว่ามันเป็นเพียงสมมุติ เลยไม่มีของเราจริงๆ มันก็จะใดคิด

ถ้าคนไม่รู้จักก็มีแต่ของกูๆ ลูกกู เมียกู หลานกู...กูๆ อยู่อย่างนั้นเหมือนกันกับนกเขา อยู่บนตมมะขามรอง กูๆ กูๆ มีแต่ของกูของกู หรือเหมือนบางตาโตกินมะขามจะวาของกูอยู่นั้นหรือ... พากันดูหนอยดูข้างหน้าข้างหลังหนอย ดูข้างกลางดูข้างบนหนอย โยมไม่เคยเห็นหมอลำเขารำหรือ โยมพอออกแม่ออกหมอลำเขาวาอย่างไร? เขาวา“เอา...จิกเขาไปเขาไปข้างในข้างนอก”ได้ยินไหมละไม่รู้อะไร? ไม่รู้ข้างในไม่รู้ข้างนอก รูไหมละ ข้างในก็เหมือนข้างนอกข้างนอกก็เหมือนข้างใน เขาก็เหมือนเรา เราดูเหมือนเขามันไม่ได้แปลอะไรกัน ลูกทานหลานทานก็เหมือนกับลูกเราหลานเรา พ่อทานแม่ทานก็เหมือนพ่อเราแม่เรา ของเราก็เหมือนของทาน นี่แหละทานจึงว่า ให้เราไปข้างในข้างนอกยังจะพูดเล่นอยู่นั้นหรือ อยวาวของเราของเขา ต้องมีเมตตา กรุณา ดูให้มันทั่วให้มันถึง ถ้าเรามีธรรม รู้จักธรรมแล้วเราจะสบายกันมาก จะพากันถอนความโลภออก ถอนความโกรธออก ถอนความหลงออก หลงวาของคนโนนหลงวาของคนนี้ หลงวาของกูหลงวาของมึง หลงยึดหลงหมวย หลงทุกข์หลงยาก หลงลำบาก แต่ที่สุดก็ไม่มีอะไร ให้พากันเข้าใจเอาไวให้พากันรูเรื่องเอาไว ธารุเรื่องสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ข้างนอกก็ดีข้างในก็ดี ข้างนอกคือตนไมภูเขาเครือเขาเถาวัลย์ก็ดีทุกสิ่งทุกอย่างก็ล้วนเป็นของไมแนนอน เกิดมาแล้วก็ละลายไปเป็นธรรมดา เห็นไหมละ? ตนไมบาง ดินบาง มันมีที่สูงที่ต่ำ ตนไมก็มีต้นคดตงอ เป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น เป็นธรรมชาติของสังขารข้างในเราก็เหมือนกัน ดาบบาง ห้าง จมูกบ้าง ลิ้นบ้าง กายบ้าง ก็ไม่เหมือนกัน เป็นของไมแนนอน เป็นไปตามสภาพของมัน หมันอยากหนววันไหนมันก็หนว ตามันอยากบอดวันไหนมันก็บอด กายมันอยากเจ็บตรงไหนมันก็เจ็บ อยากพิการตรงไหนมันก็พิการมันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้น จะไปร้องขอยอมมือกับมันก็ได้ถึงคราวมันจะเป็นมันก็เป็น อันนั้นมันเป็นของเขาแท้ๆ เป็นสังขารแท้ๆ ไม่ใช่เป็นของเราตามเป็นจริง เป็นของเราโดยฐานสมมุติ ดังนั้น พระพุทธเจ้าที่ดี สวาททั้งหลายก็ดีทานพูนจากทุกข์ จากความยากลำบาก ก็เพราะทานมารูตามความเป็นจริง รูอะไร? ก็คือรูเจ้าของรูว่ามันไม่แน “อชฉัตตา ธัมมา พะหิทธา ธัมมา” อชฉัตตา ธัมมา ก็คือภายใน พะหิทธา ธัมมา ก็คือภายนอก “จิกเขาไป ข้างในข้างนอก” ภาษาพระพุทธเจ้าว่า อชฉัตตา ธัมมา พะหิทธา ธัมมา ธรรมภายในก็ดี ภายนอกก็ดี ล้วนเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นของไมแนนอน มีความเกิดเป็นเบื้องต้น มีความแก่เป็นท่ามกลาง

มีความตายเป็นที่สุดเหมือนกันหมดจะเป็นข้างในก็ดี ข้างนอกก็ดี หนุมก็ดี แก้วก็ดี ทุกซีกก็ตามรวยก็ตามจะเป็นเจ้าพระยาไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ก็ตาม ก็เป็นนอยอย่างนี้ เวลาจะไป (ตาย) ใครมีมากก็ทิ้งไว้มาก ใครมีน้อยก็ทิ้งไว้น้อยตายก็เห็นหมดทุกคนนั่นแหละไม่ว่าใครนี่ท่านเรียกว่า ข้างในก็เหมือนข้างนอก ข้างนอกก็เหมือนข้างใน...เหมือนกัน...

เราทั้งหลายต้องมาเรียนธรรมไว้ในปัจจุบันให้มันรู้จักถ้ารู้จักแล้วมันสบาย..สบายอย่างไร? เหมือน เราเห็นรัฐต่อเราก็ไม่เข้าไปไกล ตรงนั้นมีเสือ ตรงนั้นมีงู เรารู้จักอย่างนี้เราก็หุ้ไม่เข้าไปไกล ถาคคนไม่รู้จักก็เดินสวๆ ตกลงไปหลุมต่อมันก็ตอยหัวเอาเทานั้นแหละ คุณไม่รู้จักอันิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็เสกคาถาของงูๆ อยู่อย่างนั้น ถาคราวมิโซของงู ก็ร้องไห้โกกๆ เทานั้นแหละ นั่นเป็นเครื่องหมายของคนบาป ถามาฟังธรรมแล้วมันก็จะหายบาปแล้วก็ดีด้วย เป็นผู้มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา อยู่ไกลกันไม่ทะเลาะกันไม่ทุ้มเถียงกัน สงเคราะห์กัน สบายนั้นท่านเรียกว่าคนมีบุญ คนมีบุญอยู่ที่ไหนก็เป็นบุญกุศลอยู่ที่ไหนก็เย็น ก็เป็นสุคติ อยู่ก็เป็นสุข ไปก็เป็นสุขมีแต่เรื่องเป็นสุขมีแต่เรื่องสบาย

ถ้าเราฟังธรรมพิจารณาถูกต้องแล้วรู้สิ่งทั้งหลายเหล่านี้แล้ว ตรีสรุธรรม พระพุทธเจ้าท่านว่าตรีสรุธรรม ตรีสรุซึ่งอริยสัจจ์ นี้เรียกว่า เรารู้ความจริง รู้ตามความเป็นจริง ว่าโลกมันเป็นนอยอย่างนี้ หลายชาติ หลายตระกูลมาแล้ว ปู่ ยา ตา ยาย ของเราท่านก็เป็นมาเหมือนเรานี้แหละ ผลที่สุดท่านก็ไป ไปในรูปนี้แหละ เราเกิดมาก็จะไปในรูปเดียวกันนี้แหละไม่มีใครอยู่ ฉะนั้นควรศึกษาธรรมศึกษาให้มันพันทุกซ

ทุกวันนี้เราทั้งหลายถ้ามาวิจัยตามเหตุการณ์แล้วถึงเราก็นึกกินเพื่อความพันทุกซ ถึงเราเดินก็เดินเพื่อความพันทุกซ ถึงแมจะนอนก็นอนเพื่อความพันทุกซ จะไปในที่ไหนๆ ก็ไปเพื่อความพันทุกซ ถาดูให้ดีแล้วถึงแมกินข้าวก็กินเพื่อจะไม่กินอีกถึงแมเดินก็เดินเพื่อจะไม่เดินอีกนั่นแหละคืออยาก ให้มันเสร็จ แต่มันก็ไม่เสร็จ เดินแล้วก็เดินอีก นั่งแล้วก็นั่งอีก นอนแล้วก็นอนอีก กินแล้วก็กินอีก พุดแล้วก็พุดอีก อยู่อย่างนี้ ความเป็นจริงก็ไปตรงที่มันหมดนั่นแหละ มุ่งไปที่มันจริง ดึงนั้นท่านจึงให้พิจารณาซึ่งอนัตตา... เอามันจนหมดเนื้อหมดตัวโนนแหละ ถามันมีของกูของมึงไม่หมดละ เอาให้หมดเนื้อหมดตัว หมดอัตตา ไม่มีใคร ดินน้ำ ไฟ ลม ถามันแตกก็พวกดิน พวกน้ำ พวกไฟ พวกลมมันแตกไป ตัวสัตว์ตัวบุคคลนั้นไม่มี ถ้าไม่มีก็ไม่มื่ออะไรเสีย ถ้าไม่มีก็ ไม่มีอะไรได้ เลยเป็นคนผู้ไม่ได้ไม่เสีย เป็นคนที่ไม่รวย เป็นคนที่ไม่จน เป็นคนผู้ไม่สุข เป็นคนผู้ไม่ทุกข์อย่างนี้ อยู่ตรงที่มันหมดเหตุหมดผลท่านจึงให้พิจารณา พวกเราทั้งหลายก็จะมุ่งไปตรงนั้นแหละ แต่วาความรู้สึกรของปุถุชนเราทั้งหลาย เหมือนกันกับเด็กนอย มันชอบเล่นอะไรมันเประอะไรที่ไหนสกปรกชอบเล่น ตอนเย็นแม่จับไปอาบน้ำ... มันกลัวน้ำ.. วึ่งหนีแมตามไปจับมามันร้องไห้ มันกลัวจะสะอาดให้หนามันมอมอยู่อย่างนั้น ให้ขี้มูกมันยอยอยู่

อย่างนั้น ให้มันเหม็นอยู่อย่างนั้น เด็กมันเป็นอย่างนั้นมันกลัวความสะอาด..(ชั้นเหลว)

พวกเราก็เหมือนกันนั่นแหละ พระพุทธเจ้าสอนให้พิจารณาสิ่งเหล่านี้ให้ดีไม่อย่าพิจารณา... หัดพิจารณากันนอยๆ ความเกิดความแก่ ความเจ็บ ความตาย นั้นมรณะสติคือความตาย ยิ่งคนมีสุขมากๆ ยิ่งไม่รู้จัก พอมีใครพูดถึงความตาย อยาพุด

อย่าพูด..ฉันไม่อยากได้ยีนฉันไม่อยากทำอะไรแล้วถ้าพูดถึงความตาย
เหมือนกันว่าเขาจะหนีไปพน.... งานของเรายังไม่เสร็จ
น่าจะมาทำให้มันแล้วมันเสร็จอันนี้งานยังไม่เสร็จ กลัวแต่งงานมันจะเสร็จทุกซ่ต้องใจตัวเองอยู่
ควรมาศึกษาให้มันรู้จัก ไม่อยากศึกษาเหมือนเราเป็นไขหนัก แพทย์จะช่วยรักษาไม่ยอมให้รักษา
อยากให้มันหายเหมือนกัน แต่ไม่ยอมรับรักษาไม่ยอมรับกินยามันเป็นเรื่องอย่างนี้
ความจริงเป็นเรื่องทุกซ่ใหญ่ที่เราจะต้องศึกษาเพราะเราจะต้องพบ
ทุกคนเกิดมานี้จะต้องพบทุกคน จะไปในรูปนี้เหมือนกันทุกคน ถ้าใครไม่รู้สิ่งเหล่านี้ในปัจจุบัน
เป็นคนที่ไม่ขาดทุนเหลือเกินไม่ รู้เรื่อง

พระศาสดาท่านตรัสว่า จำเป็นจะต้องศึกษา ศึกษา ธรรมให้รู้จัก
ถ้าศึกษาให้รู้จักเหมือนอย่าง สกนฐุร่างกายสังขารของเรานี้ว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
สมมุติบัญญัติ สมมุติวิมุติศึกษาให้รู้จักบางคนไม่รู้จักนะ ถาวาของเราที่ของเราจริงๆอะไรๆ
ก็ของเราจริงๆ ความเป็นจริงไม่มีอะไรหรอก มันเป็นสมบัติของโลก เราอยู่นี้ก็อยู่ชั่วคราว
เมื่อเราไปก็เป็นสมบัติของโลกใครมีอะไรได้อะไรก็เอาไปไม่ได้อยู่กับโลกนี้แหละไม่ได้ไปไหน
พิจารณาดูให้ดีซิ ใครหาอะไรไปได ใครหาอะไรไปได ถ้าได ถ้าดี ถ้ามี ถ้าได
ก็สร้างขึ้นในปัจจุบันนี้ มีทรัพย์สินเงินทอง ก็ซื้อความชั่วออกจากเราเสีย ซื้อบาป
ซื้อกรรมออกจากเรา ด้วยการสร้างนำทำบุญให้เจ้าของ พยายามเอาตัวเขามาฟังมาฝึกหัดจิตใจ
ให้มันอยู่ให้มันนิ่งให้ได้ จะรอให้มันเสร็จเสียก่อนมันไม่เสร็จหรอก
มันไม่พอหรืออยากมันหยุดอยากไม่เป็น แต่อิมมันอิมเป็นเหมือนกัน อิม...นั่นเป็นเรื่องของท้อง
แต่คำว่า อยาก....มันไม่มีท้องใส ไม่มีที่ใส่ไปตั้งที่ไหนก็อยาก มีมันก็อยาก ไม่มีมันก็อยาก
รวยมันก็อยาก อยากนี้ไม่มีที่พอ ทองเรามันอิมเป็นอย่างกินข้าวเมื่อเช้านี้....อิม
แต่อยากมันยังมีอยู่นะ อิมมันอิม เหมือนกันกับสุนัข เอาข้าวให้มันกินปั้นหนึ่งก็หมด
สองชิ้นก็หมด สามปั้นสี่ปั้น หลุยปั้นเขามันก็อิม ทองมันตั้ง ที่เหลือกินไม่ได้..ก็ดม...
ยิกแยกๆ.....อยากไม่หยุด แต่ทองมันเต็มแล้วไม่รู้จะทำอย่างไร นอนเฝ้าอยู่นั้นแหละไม่หนี
ทำตาปริบๆอยู่นั้นแหละ สุนัขตัวอื่นจะมากินก็ขู โสง ไม่ให้เพื่อนกินหวังไว้ ไก่จะมากิน ก็....โสง
จะกัดไก่ ทองจะแตกตายอยู่แล้ว อิมแล้วแต่อยากมันก็ยังอยาก หวงอยู่อย่างนั้น นี่แหละทานว่า
อิมอันหนึ่งมัน

เรื่องของท้อง อยากมันเป็นของไม่มีท้อง เอาจักรวาลมาใส่มันไม่พอ
คำที่ว่าอยากนี้เดียว บัดนั้นก่อน เดียวบัดนี้ นี่ละตัวสำคัญ จะผลัดไปตั้งไหนหรือ....
ประเดี๋ยวบัดนั้นประเดี๋ยวบัดนี้ถึงเวลามันเขามันแกมันเจ็บมันไข้ที่นี้ไม่เอาแล้วไม่อยากจะได้อะไร
รแล้วนำกับแซบซาวกับแซบ ไม่เอาอะไรสักอย่าง เอาแต่ทุกข์ เอาเมื่อปิดหูยังกะลึงถูงแล้วที่นี้
กินอะไรก็ไม่อร่อย ไม่เอา อะไรก็ไม่เอาเอาไปโอบอวยๆ เดียวก็อารมณ์เสียแทนนั้นแหละ
มันกลับกันอย่างนี้ละ เรื่องของมัน

ฉะนั้นให้เราพิจารณา เรื่องของคนรู้ กับเรื่องของคนไม่รู้ มันต่างกันมาก
ถึงแม้ทุกข์มี มันก็ไม่ทุกข์ เมื่อมาถูกทานผู้รู้ทั้งหลายแล้วมันจะละลายหายไปหมด
เรื่องสิ่งทั้งหลายจะจากเราไป เรื่องเราจะจากเพื่อนฝูงไป เหล่านี้...ไม่มีปัญหา เพราะพิจารณาแล้ว
เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ลูกจะพรากจากเรา เราจะพรากจากลูก พ่อแม่จะพรากจากเรา
เราจะพรากจากพ่อแม่ เพื่อนฝูงจะพรากจากเรา เราจะพรากจากเพื่อนฝูง พิจารณาแล้วทุกอย่าง
ใครจะไปก็ไป ใครจะมาก็มา สบาย... ไม่มีทุกข์ทำไม?
เพราะไม่ไปมันหมายมันนายพราวนเขาตักแรวอยู่ตรงนั้น
เห็นแล้วไม่เอาคอยื่นเขาใส่แรวก็ไม่หนีบคอเรา ทุกซ่ฉันพิจารณาแล้ว เห็นทุกซ่

รู้จักเหตุที่ทุกข์จะเกิด ไม่ไปทำเหตุตรงนั้น ทุกข์มันก็ไม่เกิดทุกข์มันก็ไม่มี เราก็ไม่ทุกข์
ภายนอกก็ตาม ภายในก็ตาม ที่ไกลก็ตาม ที่ใกล้ก็ตาม หยาบก็ตาม
ละเอียดก็ตามมันเป็นอยู่อย่างนี้ ใจซาพุดจะไม่วุ่นไหว เพราะเห็นว่ามันเป็นอยู่อย่างนี้
เอามันพอควรพออยู่ก็สบาย มีน้อยก็ใช้น้อยมีมากก็ใช้มาก อยู่อย่างไรรู้ก็อยู่ได้ มันสบาย สงบ
ระงับ มีมากก็ไม่เป็นไรใหญ่เรื่องของมัน มีน้อยก็ไม่เป็นไรถาวรเรื่องของมัน
นั่นแหละเรื่องคนจะสบาย คือมีปัญญา เรื่องคนจะไม่สบาย เรื่องคนจะลำบากนั้น โอ๊ย!
มันยากทุกอย่าง ถึงทำงานอยู่มันก็ยาก ให้อยู่เฉยๆ มันก็ยาก ถึงแม่จะให้ออนมันก็ยาก
ให้ทำก็ยาก ไม่ให้ทำก็ยาก มันไม่แนสักร้อยจะวออย่างไร แม่จะรวมมันก็ทุกข์
แม่จะจนมันก็ทุกข์อยู่อย่างนั้น เรื่องมันทุกข์

ท่านอุปมาเหมือนกับลิงตัวน้อยๆก็เรียกลิงน้อย ใหญ่ก็เรียกลิงใหญ่
เผ่าก็เรียกลิงเผ่า ตายก็เรียกลิงตาย เหลือแต่กระดูกก็ไม่พิน เรียกว่ากระดูกลิง
มันจะไปที่ไหนก็เพราะมันเป็นอย่างนั้น
ถ้าเราดูสิ่งเหล่านั้นมันจะไปไหนจะหุบจะหาบอะไรไปไหน?
ให้รีบสร้างคุณงามความดีไว้ในใจเจ้าของ “สวรรค์ในอก นรกในใจ”
ใจใครไม่ทุกข์ไม่โศกใจคนนั้นแหละเป็นใจสงบเป็นใจระงับ เพราะพิจารณาเห็นแล้ว อัจฉิตตา
ธัมมา พะหิทธา ธัมมา ธรรมทั้งภายในก็ดี ภายนอกก็ดี ทั้งที่ไกลก็ดี ทั้งที่ใกล้ก็ดี หยาบก็ดี
ละเอียดก็ดี มันรวมลงทีเดียว คือ อนิจจังทุกขังอนัตตา
เป็นของไม่แน่นอนสังขารทั้งหลายเหมือนกันกับอาหาร อาหารที่เราบริโภคทุกวันนี้
อันไหนมันดีมันชั่ว แม่เราจะแบ่งไว้อันไหนดี อันนี้ไม่ดี
เวลารวมลงไปในห้องอันไหนดีดีกว่ากันมีไหม? อันไหนที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 มีไหม?
ใครจะรวมคะแนนให้ได้ หือ..... เหมือน.....กัน
มันเหมือนกันอย่างนั้นสามัญญลักษณะมันเหมือนกันอย่างนั้น

ฉะนั้นพวกเราทั้งหลายที่อยู่ด้วยกันนี้เป็นญาติกันนะญาติความเกิด ญาติความแก่
ญาติความเจ็บ ญาติความตายฉะนั้นพวกเราเอาธาตุเอาเปรียบกัน ให้มีธรรมไว้ในใจ
มีธรรมอย่างไร? คนรวยอยากดูถูกคนจนนี่คือหลักใหญ่ของมันคนจนก็อยากไปอิจฉาคนรวย
เท่านี้ก็พอ.... มันพอ เหมือนกันกับผลไม้ ผลที่มันหวานก็ให้มันหวานไป
ผลที่มันเปรี้ยวก็ให้มันเปรี้ยวไปคงไม่มีใครอยากกินหวานอย่างเดียวหรือขมบางครั้งแดดเผาหัวนี้ก็
อยากกินเปรี้ยวๆ
ก็มีเยอะแยะไปอยู่เพ่งไปโทษว่ามันเปรี้ยวเดี๋ยวจะเรียกหามันหรือเปรี้ยวมันก็ดีหวานมันก็ดี
ของมันคืออยู่อย่างนั้น เวลาเราต้องการเราต้องการอย่างเดียวหรือเปล่า จริงๆ
แล้วเราต้องการหลายอย่าง นี่ก็เหมือนกันให้พิจารณาอย่างนั้น แล้วจะเอาตอนไหน? พวกเรา
เอาตอนนี้แหละ
ตอนที่ยังไม่เจ็บไม่ไข้นี้แหละควรมาวัดหรือจะรอจนมันเจ็บไข้โน่นหรือถึงจะเข้ามาวัด
รอจนหัวเขามันบวม คอเหลือเทาแขนโน่นหรือถึงจะให้เขาพาไปหาครูบาอาจารย์ เอามาทำไม?
อย่างนั้นเอาไปทิ้งป่าเขาโน่น.... อย่างนั้นไม่ต้องเอามา....หรือ....ดูซิควรฝึกไว้แต่ไกลๆ
ให้มันรู้จักจะอยู่ที่ไหนก็ตามพวกเรา ทุกสิ่งเป็นของไม่แน่นอน มันจะมีอะไรก็ช่างมัน
มันจะเป็นเพชรก็ช่างมัน มันจะเป็นพลอยก็ช่างมัน จะเป็นทองคำก็ช่างมัน
“กอนดิน....กอนดินมันเหลือ” มันเขี้ยวมันแดงกอนขี้ดินทั้งหมดไม่มีอะไร มันเป็นสมมุติ
อันนี้สมมุติว่าเพชร อันนี้เป็นพลอย อันนี้เป็นแก้ว อันนี้เป็นทอง ก็พูดกันไปอย่างนั้น
อันไหนเหลือก็ว่ามันเหลือ อันไหนเขี้ยวก็ว่ามันเขี้ยวที่อยู่ตามเรื่องของมัน
อันนี้มันมีราคามากราคามันก็มาก อันนี้ไม่มีราคา มันก็ไม่มีราคา

ก็เราไปว่ากันเอาเองผลที่สุดก็คือซี้ดินนั้นแหละ พุดง่าย ๆ เหมือนกับขุยซี่ใส่เดือนนั้นแหละ
เราก็เหมือนกัน จะดีจะเล็จะประเสีรฐขนาดไหนมันก็ไม่พ่นไปจากธรรมไม่พ่นไปจาก อธิจัจ
ทุกขัง อนัตตามันไม่พ่นไปหรือก เป็นหนุ่มก็ดีเป็นสาวก็ดีเป็นเด็กก็ดี มาถึงตอนนี้เป็นอย่างไร
แต่ก่อนไม่เป็นแบบนี้หรือก เตนสามศอก ออกสามวา ถ้าพุดถึงกำลังสนุกสนานมาก ดูตัวเอง
เนื้อหนังมันสากก็งามทุกสวนเหมือนกับว่าความไม่งามจะไม่มีแต่พอแก่มา ๆ
สิ่งเหล่านี้ไม่รูมันแอบหนีไปตอนไหน ทิงไว้ให้เราแต่ของไม่ดี ดี ๆ ไม่รู้ไปไหนหมด
นี่เรียกว่ามันเปลี่ยนไป แปรไป มันไม่เที่ยงแท้ ไม่แน่นอน ผลที่สุดก็เป็นซี้ดินเหมือนเดิม
ใหญ่เราพิจารณาไว้แต่ไกล ฐหลักความจริงอย่างนี้ก็คือ ฐธรรม ผู้ที่ฐธรรม
แมจะมีชีวิตอยู่ก็ไม่แก่งแย่งกัน ไม่อิจฉากัน สบาย...โยมพ้อออก (ผู้ชาย) ก็สบาย โยมแม่ออก
(ผู้หญิง) ก็สบาย พุดรู้เรื่องกัน อันไหนทุกขจะเกิดขึ้น ไม่ไปพุดไม่ไปทำมัน
มันก็เลิกจากสิ่งทั้งหลาย เหล่านั้น

เรื่องการประพฤติปฏิบัติในพระศาสนาไม่มีอะไรมากมาย ดั่งนั้น
การมาฟังธรรมให้รู้เรื่อง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ที่มันยังละไม่ได้ ก็ให้พากันอดกลั้นมันอยากจะฆ่าลูก
อยากจะทำหลานอยากจะทำใครคนใดคนหนึ่ง
ก็ให้ฆ่าตัวเองก่อนแต่งตัวเองให้ดีเลยก่อนจึงพุดจึงทำ
ถึงจะพุดแรงหน่อยก็ได้จะพุดหนักหน่อยก็เป็น
แต่ให้รู้จักเสียก่อนให้ดูเราเสียก่อนให้เราดีเสียก่อน ให้เราสู้เสียก่อน สอนเราเสียก่อน ให้มันเป็น
เพื่อว่ามันสะท้อนกลับมาก็ไม่มีอะไร จะทำอะไรทำนาก็ได้มีแก้วก็ได้ มีแหวนก็ได้
มีเพชรนิลจินดาก็ได้ ให้มันอยู่เหนือสิ่งเหล่านั้น เมื่อสิ่งเหล่านี้มันวิบัติไปก็ให้เราสบาย
เราโตมาก็ให้สบาย มันจากเราไปก็ให้สบาย เพราะเห็นว่สิ่งทั้งหลายมันเป็นอย่างนั้น นี้เรียกว่า
ผู้เห็นธรรมในที่ไกล แลวมาเห็นในที่ไกล เห็นข้างนอกเห็นข้างใน
ผู้อื่นก็เป็นอย่างนี้เราก็เป็นอย่างนี้ ข้างนอกเป็นอย่างนี้ข้างในก็เป็นอย่างนี้มันเหมือนกัน ดั่งนั้น
ถ้าหากฐธรรมก่อนเดี๋ยวนั้นเองไม่ไปทำเหตุให้ทุกขเกิดทุกขก็เกิดขึ้นมาไม่ได้
เมื่อฟังธรรมเขาใจธรรมอย่างนี้ เขาใจสิ่งทั้งหลายที่อธิบายมานี้ ทุกกาลทุกเวลายืน เดิน นั่ง นอน
เป็นผู้มีสติอยู่สม่ำเสมอ พิจารณาเรื่องทั้งหลายเหล่านี้ให้มันเสมออยู่ที่ใจของเขาของ
ใหญ่เท่าสิ่งทั้งหลายว่ามันเป็นอยู่อย่างนี้ จะไปไต่ไปเหนือก็เป็นอย่างนี้
คนทุกขคนจนก็ต้องเป็นอย่างนี้ไปที่ไหนก็เป็นอย่างนี้ ตามเรื่องของมันอันนี้ละ
ให้เราทำสัญญาเอาไว้ ให้ถามตัวเองอยู่บ่อย ๆ ว่าข่าที่เดินอยู่นี้เป็นของเราจริงหรือเปล่า
บ้านของเราจริงหรือเปล่า เรานอนอยู่ทุกวัน แมนอน
วันไหนเขาจะห้ามหนีให้พากันคิดไว้หนอยเนอ! นอนลงไปก็ให้ถามตัวเองด้วยว่าจะนอนได้กี่วัน
“เขาใจโหมละคนแก ๆ กลุมนั้น” (มีเสียงตอบว่าเขาใจ) เออ! ให้เขาใจไว้ อย่านอนกรนอยู่เฉย ๆ
จะอยู่ได้กี่วันนอ.....! ให้ถามตัวเองอย่างนั้น วันไหนหนอเขาจะห้ามหนี พุดแค่นี้ก็ได้ภาวนา
ภาวนาแค่นี้ก็ได้....นะไม่ต้องพุดมากแค่นี้ก็เกิดอานิสงสแลวละ.....เอวี่ง.....

ปลาไม่เห็นน้ำ

อาตมาเคยถามญาติโยม ถามไปถามมา เลยไม่ได้อะไร ไม่รู้จะเอาอะไร ได้แต่ว่า
“จ๊กแหลว” จ๊กแหลว นี่มันภาษาไม่รู้เรื่องนะ ถามไปถามมาเลยไม่รู้ จะเอาอะไรไม่มีอะไรจะ

ได้ ทำมาตั้งแต่เล็กจนแก่จนเฒ่า เวลาจะเอาจริงๆไม่รู้จ๊กเอาอะไร ถามมาที่เอาไม่มีใครตอบได้
ว่าจะเอาอะไรเวลาทำทำเต็มมือเต็มเท้า เวลาจะกลับไปไม่ได้อะไร มันนาสงสารจริงๆ นะ นี่ก็ควรคิด

มาปีนี้ก็ต่างเก่านะ ต่างแม้กระทั่งอาตมาด้วย แก่ลงหลายคน หัวหงอกหัวขาว

สวยกว่าเก่า.... หือ....ควรรูคิดนะ พวกมันสร้างบารมี ถ้าไม่ได้ใจตนเองแล้ว ไม่มีอะไรจะได้นะ
คิดดูให้ดีๆ ไม่มีอะไรจะได้ มีแต่ทำแต่ไม่เห็นที่ได้
ถ้าเป็นนักรบก็มิได้แต่ชกแต่ไม่มีหมัดลมหม็ดตาย นี่ควรเอาไปคิดดูไปพิจารณาดูให้ดี
ว่าเราได้อะไรหนอ?..... ไม่มีอะไรได้อาตมาเคยเล่าให้ฟังว่า คุณบางจำพวก
อย่างวัดหนองป่าพงเป็นตัวอย่าง ต่างประเทศเขาก็มาถิ่น แม่ออกพ้อออก (โยมผู้หญิงผู้ชาย)
บ้านไกลๆ ไม่เคยเห็นวัดหนองป่าพงเลยก็มีอย่างนั้นนั่นเป็นเพราะอะไร?
เพราะไม่ได้พิจารณา.....หลง.....หลงไปทางหน้าหลงไปทางหลังไม่รู้จะทำอะไรให้เราพิจารณาให้
ภาวนา ภาวนาก็คือให้คิดให้อานให้พิจารณา ทำอะไรก็ภาวนา ทั้งหมดนั้นแหละ ทำไรก็ภาวนา
ทำนาก็ภาวนาแต่ไม่รู้ตัวเอง มันสั้นไปละมั้ง มันยาวไปละมั้ง เหล่านี้
ล้วนแต่ภาวนาทั้งหมดนั่นแหละ แต่เราไม่รู้จัก ภาวนาคือการพิจารณาให้เห็นที่มันถูกต้อง
เห็นเป็นที่ถูกต้องเป็นที่พอดีแล้วมาแต่ใจเจ้าของ แต่พวกเราพากันไปดูแต่ที่อื่นไม่ได้ดูตัวเอง
ไม่ได้แต่ใจตัวเองสักที ไม่ได้รักษาใจตนเองมันพาทุกข์พายาก พาลำบากอยู่ก็ไม่เห็น
คนไม่ดูตนเองไม่รักษาตนเอง มันพาทุกข์พายาก
พาลำบากอยู่ก็ไม่ยอมแก้ไขการมาฟังธรรมก็คือมาหาความรู้แล้วไปศึกษา
ศึกษาทางกายด้วยทางใจด้วย ให้ไปศึกษา คนเรามันไม่รู้จักตัวเองนะ อาตมาเคยบอกว่า
“ปลาหมักอยู่ในน้ำ แต่ไม่เห็นน้ำ” พอแม่ปลาตายมันก็เกิดอยู่ในน้ำแต่มันไม่เห็นน้ำ
น้ำแช่ตามันอยู่มันก็ไม่เห็น มันไม่ไกลหรอก มันไกลเกินไปเลยไม่เห็นความไม่เห็นนี้
อยู่ไกลก็ไม่เห็น อยู่ใกล้มันก็ไม่เห็น เหมือนใส่เตี๋ยนกินดิน ขี้ขวยสูงตั้งศอก แต่มันไม่เห็นดิน
กินดินอยู่แต่ก็ไม่เห็นเหมือนคนไม่เห็นตัวเองก็เป็นอย่างนั้น หรือเหมือนสุนัข
อาหารของสุนัขก็คือข้าว เหมือนพวกเราชาวสารชาวมันก็กิน
แต่ถ้าเป็นชาวเปลือกมันไม่เห็นที่กิน ยามฤดูหนาวเราหนาวหนาว มันก็นอนบนกองข้าว....สบาย
แต่พอหิวอาหารกลับวิ่งหนีไปหากินที่อื่นที่นอนนอนทับอยู่ นั่นมันไม่เห็นมันไกลเกินไป
เพราะอะไร? เพราะเปลือกข้าวบังไว้อยู่นี้แหละเราหลงตัวเองก็เหมือนกับสุนัข
นอนอยู่บนกองข้าว แต่เวลาหิวก็วิ่งไปหากินเศษทางปูทางปลาที่เขาเททิ้งโนนทิ้งยากทั้งลำปาก
ที่ตัวนอนทับอยู่ไม่รู้ว่าเป็นอาหารของ

ตัวเอง มันไม่รู้วิธีกระเทาะข้าวเปลือก มันไม่มีโรงสี มันซ้อมข้าวไม่เป็นเลยไม่เห็นที่จะกิน

พระพุทธเจ้าก็เหมือนกันนั่นแหละกับพวกเราทั้งหลายก่อนจะเป็นพระพุทธเจ้าก็เหมือนพวกเรานี้
แหละแต่ท่านรู้จักเจ้าของ รู้จักแก้ไขเรื่องต่างๆ ในเจ้าของ
ท่านแนะนำเจ้าของแก้ไขความทุกข์ของตนเองได้
เรามาฟังธรรมก็คือมาฟังเอาความรู้ไปแก้ปัญหาก็ออกแม่ออกหรือพวกเราทุกคนเกิดมา มัน
มีปัญหาคิดติดกันเรื่อยๆ อยู่บ้านยังแยะปัญหาเรื่องนาบางฝนดีเกินไปบางฝนไม่ดีบางน้ำท่วมชาว
บางจำนาลาไปบาง เรื่องวิว เรื่องความ เรื่องเงินเรื่องทองสารพัดอย่าง ซึ่งเป็นปัญหาถามเรา
บางครั้งดิ๊กขนาดนี้ยังไม่หลับ เพราะกำลังแก้ปัญหาอยู่ แต่คนเราไม่รู้จักรการแก้ปัญหา
พูดง่าย ๆ ว่าถ้ามันรอนก็เป็นทุกข์ มันหนาวก็เป็นทุกข์แก้ปัญหาไม่ได้ เผลอๆ
ดากระทั่งแต่แดดกระทั่งลมว่ามันรอนโคตรพอโคตรแม่มัน
อะไรอย่างนี้ไปทั่วอ่าว.....เรื่องมันรอนก็เรื่องธรรมดาเว้ย ให้ดูจิตของตนเองอย่าไปกวนเขา
เพราะเขาเป็นอย่างนั้นถึงคราวรอนเขาก็รอนถึงคราวเย็นเขาก็เย็น
เพราะธรรมชาติเขาเป็นอยู่อย่างนั้นเราก็ไปวิ่งตามแต่สิ่งทั้งหลายเหล่านั้น
สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นมันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้น ตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแต่พวกเราไม่รู้จักร
ของในโลกนี้มันเรียบรอยหมดทุกอย่างไม่มีปัญหา มันมีปัญหาแต่พวกเรา

เรานั้นพยายามไปดิเขา อันนั้นเล็กไป อันนั้นใหญ่ไป อันนั้นสั้นไปอันนั้นยาวไป จริงๆ แล้วเขาก็มีได้อะไร สั้นเขาก็อยู่อย่างนั้นยาวเขาก็อยู่อย่างนั้น เขาไม่ได้ทำอะไร เราชอบหาเรื่องใส่เขาไม่หยุดไม่หยอน นี่เรียกว่าไม่ไต่แก้ปัญหา เรื่องธรรมชาติมันเป็นอยู่ตามเรื่องของมันแต่เราไม่มีปัญญาเอาธรรมชาติเหล่านั้นมาใช้ได้

เหมือนอย่างต้นไม้ในป่า

มันมีทั้งต้นทั้งใบทั้งเปลือกนอกคือธรรมชาติของมันเขาก็เป็นของเขาอยู่อย่างนั้นเขาไม่ได้ว่าเขาเล็กเขาใหญ่เขาสั้นเขายาว

เขาเป็นอยู่อย่างนั้นผู้มีปัญหาก็นำธรรมชาติเหล่านั้นมาแต่งมาแปลงเอาด้วยปัญญา แปลงมาเป็นชื่อเป็นแป ให้เป็นบานเป็นเรือน นี่เรียกว่าปลี่ยนเอาออกมาจากธรรมชาติ เราเห็นธรรมชาติมันสงบทุกอย่าง ทั้งต้นไม้ภูเขาถ้ำวัลย์ก็ล้วนแต่เป็นของสงบอยู่ เราเห็นแหละไม่ดีเอง เทียวดิเขาไม่ไต่หยุด เดินจากป่ามาบานเจอพื้นดินหนึ่ง แยกใส่บาเดินมา แยกไปแยกไปมันก็ยิ่งหนัก จะทิ้งก็เสียดายจะแบกต่อไปก็หนัก

แต่ก็ทนแบกไปจนยางตายแทบออก

พอมาถึงบ้านถึงลง...โครม...“โคตรพ่อโคตรแม่มันหนักเหลือเกิน”

พูดแล้วก็แล้วไปไม่ได้พิจารณาไม่รู้ใครหนัก ไม่นักหรือว่าเราหนักก็ไม่รู้ไม่รู้ว่าตาแม่ใคร หรือตาแม่ตนเองก็ได้รู้ ใครหนักก็คงจะตาแม่คนนั้นละมัง...นะ

เพราะไม้มันไม่หนักไม่เบามันเป็นอยู่อย่างนั้น นี่คือคนไม่รู้เรื่องไม่รู้จัก. แก่เจ้าของไม่รู้จักเหตุผล

พวกเราให้พากันสร้างบารมี เพิ่มพูนบารมีของเราเอาตมเห็นว่า...บุญเดือพ่อออก บุญคือการกระทำดีกระทำชอบ เป็นบุญ บุญที่เกิดขึ้นมาก็เรียกว่ากรรมเกมมีทั้งบุญและบาป ถ้าเราทำอะไรไป ถูกรรมเกาคือบาปมาเกี่ยวของแล้วลำบาก เสียหายมาก เราอยู่ไปหากินไปถากรรมเกาที่ดีมาพัวพันเป็นเหตุให้งายให้ดีขึ้นมาได้มันเป็นอย่างนั้น

ฉะนั้นพวกเรานั้นสมควรที่จะพากันศึกษาเรื่องนี้ถ้าใครไม่รู้จักกรรมะ ก็เอาตนหลุดพ้นไปจากทุกข์ไม่ได้ คำว่าทุกข์คือทุกข์ทางใจ

พวกเราอาจจะไม่รู้จักหรือบางคนอาจจะคิดว่าพระพุทธเจ้าตายไปแล้ว อย่างนี้ก็มิชนะ พระพุทธเจ้ามีองค์เดียวเท่านั้นแหละ ทานตายแล้ว....หยุด

ถาเอาตมาจะพูดว่าพระพุทธเจ้ายังไม่ตาย โยมพ่อออกจะวาอย่างไร?

ก็ทานยังไม่ตายทุกวันนี่ทานยังอยู่ ทานยังช่วยมนุษย์ทั้งหลายในโลกนี้

ถาทำดีทานยังช่วยอยู่ตลอดเวลา

พระธรรมยอมรักษาปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่วพระธรรมก็คือพระพุทธเจ้า

ใครเห็นพระพุทธเจ้าก็คือเห็นพระธรรมใครเห็นพระธรรมก็คือเห็นพระพุทธเจ้าใครเห็นพระพุทธ

เจาก็คือเห็นพระสงฆ์ ใครเห็นพระสงฆ์เห็นพระธรรมไม่ได้อยู่ไกลที่ไหน อยู่ตมนี้

เดิมพระพุทธเจ้าก็เป็นสิทธัตถราชกุมาร เป็นคนธรรมดาเหมือนกับเรา ยังไม่รู้อะไร

เมื่อทานธรรมะชัดเจนแล้วก็เรียกทานว่า พระพุทธเจ้า คนธรรมดาเลยหายไป

คำสอนของพระพุทธเจ้านั้น มันเป็นปฏิบัติกษต่อใจของเรา เทศน์ไปๆ

ถาจะเทศน์ความจริงให้ฟังจริงๆ แล้วทุกสิ่งมีแต่เรื่องขัดใจเราเพราะเหตุใด?

เพราะใจเรามันสกปรกมีแต่เรื่องขัดใจทุกอย่าง พวกเรามันเสียดายความชั่ว เสียดายความไม่ดี

เสียดายความสกปรก อยากเก็บเอาไวทานว่าทิมมันเลย ก็ไม่อยากจะทิ้ง มันชอบของเลว

ไม่ชอบของดี อย่างนี้อาตมาถึงวาธรรมของพระพุทธเจามันขัดใจคนขัดใจปุถุชนทั้งหลาย

ขัดจนกลายเป็นอริยชน

ถ้าไม่ชัดอย่างนั้นก็ไม่ได้เอาตมาเคยไปเทศน์ธรรมะหลายแห่งเข้าไปบางบ้านเทศน์ให้ฟัง บางทีพอออกแม่ออกอยู่บ้านเดียวกันก็ยังทะเลาะกัน คนหนึ่งไป อีกคนหนึ่งไม่ไป คนหนึ่งว่าถูก คนหนึ่งว่าผิด แยกกันเลย มันแยกกัน นี่เป็นเพราะอะไร? เพราะกรรมมันบังไว้ ใครมีปัญญา ก็เห็น ใครไม่มีปัญญา ก็เห็น ไตยาก เห็นไม่ไตง่าย ๆ ของอันนี้มันไกล มันไม่ไตอยู่ไกลหรอก

เรื่องทิวฐิมานะของคนนั้น ถ้าจะเทียบแล้วจะย้ายภูเขาลูกนี้ไปไว้ที่อื่นก็ยิ่งง่ายกว่า หรือทำให้มันราบเหมือนแผ่นดินก็ยิ่งง่ายกว่าเป็นอย่างนั้น หรือจะเปรียบให้ฟังอีกงายๆ

ก็เหมือนพอกำหนดนี้แหละ สร้างบ้านขึ้นหลังหนึ่งเสร็จเรียบร้อย อยู่มาได้สัก 10 วัน หรือเดือนหนึ่ง อย่างนี้ มีคนหนึ่งพูดว่า “พอกำหนดบ้านหลังนี้หรือเสียเป็นไง” ชาวบ้านหัวขาคก็ไม่วีไรไซ้ไหม? ทำไมละ ก็บ้านเราเพิ่งสร้างขึ้นใหม่ๆ ใครจะยอมรื้อ อีกอย่างหนึ่งก็คงจะยังคิดว่าเพื่อนพูดเล่นอยู่อีกนะ ยังจะนึกว่าคนนั้นมันบ้าหรือไง บ้านเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ๆ มาชวนรื้อ ยังนึกว่าเขาพูดเล่นอยู่อีก ทิวฐิมานะก็เหมือนกัน เช่นอันนี้มันผิดเล็กเสียนะ โอ๊ย.....ไม่ได้ ถ้าสิ่งใดมันชอบสิ่งใดมันติดแล้ว ไม่กาลละไม่กาลถอน ติดอยู่นั้นแหละ....ยาก ไม่ไตง่าย ๆ ทิวฐิมานะมันติดมันแน่น มันลึกมันซึ้งเหลือเกิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความเห็นผิดเป็นชอบ พุดให้ฟังไม่เห็นละถอนไม่ไตง่าย ๆ คือมันไม่เห็นนั่นเองถ้ามันเห็นแล้วมันก็ง่าย แต่ที่มันไม่เห็น เรื่องคนไม่เห็นอยู่ไกลมันก็ไม่เห็น อยู่ไกลมันก็ไม่เห็น อยู่ในลูกตานั้นมันก็ยังไม่เห็น มันจึงเป็นของยากเป็นของลำบากหลาย

ที่พระท่านสอนก็เพื่อให้ละทิวฐิมานะ ที่ยึดไว้ถือไว้ของไม่แน่นอน เอาตมาจึงอยากจะทำกับญาติโยม ขอไม่มากหรอกขอเพียงว่า ถึงจะละความผิดก็ได้ก็ไม่ว่า แต่ขอให้รู้จักให้รู้จักว่าอันนี้มันผิดอันนี้มันถูก แค่นี้เสียก่อนให้รู้จักจริงๆ เทาहीं...เอาตมาก็ดีใจแล้ว ให้รู้จักจริงๆ ไม่ใช่ว่าเล่นๆ เทาहींก็ไตหาสิบเปอรเซ็นต์แล้ว ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น ถ้าคนรู้ว่าอันนี้มันผิดอยู่ในใจของเขาแล้ว ทำอะไรมันก็รู้ว่าผิดใจมันบอกทำเมื่อไรมันก็บอกว่าอันนี้มันผิด มันทวงไม่หยุดอย่างนี้ ทำตอนไหนก็ผิด เห็นอยู่เรื่อยๆ เดี่ยวมันก็หยุดเองอันนี้ไม่ได้ถามตัวเองสักที มันจึงไม่เห็นชัด มันไม่เห็นชัดอย่างนั้น เช่นเรากินเหลาอย่างนี้ พอยกแก้วขึ้นมา ก็บอกว่า...บาปนะ แต่ก็ยังกินอยู่เพื่อนชวนกินในสังคมาอย่างนี้ก็กินไปพอยกแก้วขึ้นตอนไหนก็บอกว่าบาปไม่เห็นว่ามันผิดทันทีมันเลยขวางกันไปกับใจพวกเรายกขึ้นครั้งใดก็กินอยู่เสมอว่าหลวง พอทานว่ามันบาปนะ ไม่เฉพาะแต่ทานว่า เห็นคนอื่นกินก็เห็นว่ามันเป็นบาปเป็นบอเห็นว่ามันผิดอยู่อย่างนั้น แต่ก็กิน แต่ก็ยังคิด เอ้า เอาแค่นี้ไม่เอาอีกแล้ว เดี่ยวเขาก็ยกมาให้อีก เอ้า....ลุงนี้ของหลานนะ เอาสักนิดทั้งๆที่รู้ว่ามันผิดอยู่กินตอนไหนก็รู้ว่ามันผิดอยู่อย่างนี้เรื่อยไป ประเดี๋ยวมันก็หยุด ไม่หยุดก็ไม่ได้ เพราะมันรู้อยู่ว่ามันผิดอย่างนี้

การฆ่าสัตว์ก็เหมือนกัน เห็นอยู่ว่าฆ่าเขามันบาปแต่ก็ไม่หยุด ไม่หยุดก็ตามแต่ให้มันเห็น อันนี้ เอาตมาเคยพบมาจึงมาพุดให้ฟัง เราสร้างบารมี คือเราฟังแล้วมาพิจารณาใจของเรา เช่นเราไปจับกบแต่ก่อน พอจับได้หักขามันทันที แต่พอบอกว่ามันบาปนะโยม... ไตคิดหักขาเขาก็เหมือนหักขาเราเหมือนกัน ถ้าคิดให้ดีๆ เมื่อไปพิจารณาดูเลยรู้ขึ้นมาที

หลังได้กบมาใหม่ไม่หักขา กแล้ว....มันกลัว มันลุดลงมา ไม่หักขาแต่เอามาใส่ข้องไว้วันนั้นแหละ เอามาบ้านใหม่แมบ้านทำ คิดอย่างนี้ก็ทำไปเรื่อยๆ จับกบมาใส่ข้องที่ไรก็ไม่หักขาละทีนี้ ไตแล้วขั้นหนึ่ง คือไม่หักขาบ แต่ก็เอามาเหมือนเดิมมันนั้นแหละ ทำอยู่อย่างนั้น คิดไม่หยุด นึกไปนึกมา ว่า....เว่ย....อันนี้มันก็ยังไม่วักมั้ง....ไม่หักขาแต่ก็ยังเอามาให้เขา มันก็จะเถียงกันอยู่ในใจนั้นแหละ

เถียงไปเถียงมาเอาไปเอามา มันสร้างบารมี นึกไปนึกมาก็ยิ่งถูก ว่ามันผิดอยู่เกรงอยู่ กลัวอยู่ แต่ไม่หยุดแต่ก็คิด อันนี้ก็เห็นเหตุประเดี๋ยวก็หยุด บางทีก็หยุดไม่มากหยุดเฉพาะวันพระ มันทางแล้วทีนี้ หยุดแต่วันพระ วันไม่พระก็ยังเอาอยู่ ทำไปปฏิบัติไป แตกแล้วอยู่ติดอยู่ ทำไม่หยุดมันก็มีความรู้เกิดขึ้นมาว่า วันพระหรือไม่พระมันก็คงเหมือนกันละมัง มันสอนอยู่อย่างนี้ จิตเราถ้ามั่นเห็นแล้ว นั่งอยู่ก็สอน เดินอยู่ก็สอนสอนว่ามันผิด....มันผิด...อยู่อย่างนี้ ผลที่สุดมันจู้จี้มากมันก็หยุดเท่านั้นเอง

สำหรับการสร้างบารมีเอาตามาถึงว่า พ่อออกเอ๊ย..รักษาศีลนะรักษาไม่ได้อย่าไปว่านะ “ครับกระผมจะพิจารณาจะพยายาม” นี่คือการเปิดประตูเอาตนเองออก ถ้าคิดว่าไม่ได้หรือครับ นี่คือการปิดประตูไม่มีหนทางจะออกคำว่าไม่ได้คือเราไม่เคยคิดว่าจะออก ถ้าบอกว่ากระผมจะพยายามครับ นี่ยังมีหนทาง คำพูดอันนี้เป็นคำพูดออกมาจากจิตใจ ว่าจะพยายามก็พยายามจริงๆ นี่คือการสร้างบารมีทางจิตใจของเราทำ อะไรก็รู้อยู่เห็นอยู่ว่ามันถูกมันผิด มันเปลี่ยนจากมีจัญทวิภูมิมาเป็นสัมมาทิฐิ ไม่นานหรือโยม นี่เรียกว่าการสร้างบารมีทางจิต เห็นไป...เห็นไป ความเห็นมันก็เกิดขึ้นกลาขึ้น บารมีมันกลาขึ้น เพิ่มขึ้นอันนั้นมันก็เลยมากขึ้น ก็เลสมันก็น้อยลง เพราะบารมีมันมากขึ้น เปรียบประหนึ่งว่าเราทุกคนที่นั่งกันอยู่นี้ สมัยก่อนเราเป็นเด็กเล็กๆ ตอนนี่เราเป็นผู้ใหญ่ ถ้ามัวเด็กเล็กมันหายไปไหน? มันไม่หายไปไหนหรือ? คือเด็กน้อยเป็นเหตุให้เราใหญ่เวลาเราโตเด็กมันก็เลยหายไปเด็กไม่มีผู้รู้ไปไหนกลายมาเป็นผู้ใหญ่ เลยไม่มีเด็กน้อย จิตใจของเราที่เช่นกันถ้ามารู้เกิดขึ้นความไม่รู้อันนั้นก็หายไป ทิ้งไป เหมือนกับเรานี้แหละ แต่ก่อนก็เป็นเด็กแต่พอโตขึ้นมาเด็กก็ไม่มี มันไปไหนละ มันไม่ได้ไปไหนหรือ? อยู่ตรงนั้นแหละ คือมันหนีจากเด็กแล้วมาเป็นผู้ใหญ่ มันฆ่าของมันเองหรือหรือว่าไง? หรือเราคิดว่าเด็กมันไปไหน เด็กน้อยมันวิ่งไปภูเขานั่นหรือมันไปไหน? ท้อ...คิดให้ดึกๆ (ดึก) เดอ.... นี่เรียกว่าการพิจารณา การสร้างบารมี แต่ก่อนเด็กน้อยมันอยู่กับเราแต่ว่ามันใหญ่มันก็เลยไม่มี มะม่วงก็เหมือนกัน มันเป็นดอกก่อน เวลาเป็นลูกดอกมันไปไหนมันก็เป็นลูกนั้นแหละเวลามันเล็กมันก็ยังไม่วายเพราะอะไร? เพราะมันคา (ติด) ลูกเล็กอยู่ ภาอยู่ไป

นานนาน ใหญ่ก็ปรากฏขึ้น เล็กก็ค่อยหายไป ใหญ่ขึ้นมามันก็ห้ามผลดิบมันก็หายไป พอถึงเวลามันสุกแล้ว ผลหามผลเล็กดอกมันไปไหน เวลามันหวานความเปรี้ยวมันไปไหน? เวลาเปลือกมันเหลืองความเขียวมันไปไหน? มันเขามารวมกันที่มะม่วงใบเดียวกันทั้งหมดผลน้อยก็มารวมที่ผลใหญ่รสเปรี้ยวก็มารวมที่รสหวาน สีเปลือกที่เขียวๆ ก็มารวมที่สีเหลืองๆ ของมัน ไม่ใช่มันวิ่งไปไหนมันรวมกันที่เดียวทั้งหมด แต่พวงเราไม่รู้จักไม่ได้พิจารณา ไม่ได้พิจารณาอย่างไร มะม่วงใบนี้เมื่อมันสุกมาแล้วเราจับขึ้นมา ยกขึ้นมา ไม่ได้เข้าใจว่าเรายกต้นมะม่วงยกกิ่งมะม่วงยกกรรมมะม่วงกลืนมะม่วง ไม่เคยเห็น ความเป็นจริงแล้วเวลาเราจับมะม่วงขึ้นมา ก็คือเรายกขึ้นมาทั้งต้น ทั้งผลทั้งเมล็ด แต่ในเวลา มันเห็นไม่ได้เพราะมันละเอียดมาก เมื่อเวลาเราเอาไปฝังลงบนดินใหม่มันถูกสัดส่วนของมัน มันจะถอดลำต้นถอดใบขึ้นมา แล้วเกิดกิ่งขึ้น เกิดดอกออกผล เกิดรสเกิดชาติขึ้นมา แต่เวลากินมะม่วงเราไม่เห็นเพราะอะไร? เพราะเราไม่ละเอียด มันจึงไม่เห็น เวลาเอาไปปลูกถึงจะเห็นว่าไอ้... ที่แท้เราแยกต้นมะม่วงกินอยู่แต่ไม่รู้จัก

ความหลงของสัตว์ก็เหมือนกันฉันนั้น มันเป็นอย่างนั้น พระพุทธองค์ท่านจึงให้สร้างบารมี บารมีก็คือคุณธรรมอันยอดเยี่ยม สร้างบารมีทางจิตใจให้พิจารณาให้ภาวนาภาวนาก็คือการพิจารณาเหมือนเราจับเอามาตัด ต้องรู้ว่าตัดตรงนี้มันจะสั้นไปไหมหนอ หรือจะยาวไปไหมหนอ...นี่คือภาวนาละ ไม่นี้มันจะใหญ่ไปหรือมันจะเล็กไปหนอ....พิจารณาว่าจะตัดตรงไหน

ความจริงทุกคนต้องภาวนา แต่เราไม่รู้เรื่องของเจ้าของภาเราพิจารณาเหตุพิจารณาผลแล้วเราก็ทำความเข้าใจไม่ได้ไม่ถ้าเราพิจารณาลแล้วตัดไม่ผิด ถ้าพิจารณาไม่ออกเอาตลับเมตรมาวัดดู ได้หาเมตรหกเมตรตามที่เรตองการคอยตัดไม่ผิด นี่เรียกว่าการภาวนาทุกอย่างให้ได้ภาวนา

พระพุทธองค์ท่านจึงสอนว่า การให้ทานร้อยครั้งไม่เท่ารักษาศีลครั้งหนึ่ง รักษาศีลร้อยครั้ง ไม่เท่าภาวนาครั้งหนึ่ง ภาวนานี้มันละเอียด เพราะภาวนานี้มันถึงจิต

มันปลี่ยนสารพัดอย่างออกมาได้ เห็นในจิตตนเอง ถ้าเห็นในจิตตนเองแล้ว
ต่างจากคนที่ไม่เห็นเหมือนๆกับเราไปเห็นหมูป่าหรืออีเก้งด้วยตนเอง
กับการที่เราได้ยินเขาพูดให้ฟังว่าหมูป่าเป็นอย่างไรนะ อีเก้งเป็นอย่างไรนะ
เท่านี้ก็มีความรูต่างกันแล้ว ถ้าเราเห็นชัดเจนว่าลักษณะหมูป่าเป็นอย่างไรนี้ใครมาพูดให้ฟังถูกหมด
ตลอดรูปร่างสัณฐานของมันตลอดขนมันขามันแข็งมันนูนสารพัดอย่าง
เราจะมีความสามารถพูดได้อย่างแจ่มแจ้ง แต่ถ้าเราไม่รู้
ได้ยินเขาพูดว่าหมูป่านั้นก็จะมีปัญหาว่าหมูป่ามันเป็นอย่างไร?
อธิบายไม่ถูกเดี่ยวเขาก็จะสวนกลับมาว่า มึงไม่รู้จักหมูหรือโงะ....ถ้าเราเห็นจริงๆ แล้ว
สามารถอธิบายได้ พูดได้เต็มปาก
เพราะทางจิตมันเห็นมันเป็นอย่างนั้นการภาวนามันแจ้งกว่ากันสิ่งที่เราเอาไปนั้นมันไม่มีอะไร
เราเห็นชัดเจนแล้ว เรื่องมันเป็นวัตถุเป็นเรื่อนชานบานของทรัพย์สมบัติต่างๆ
ที่เรียกว่าของเรานั้นก็จริงอยู่แต่จริงโดยสมมุติ เป็นของสมมุติ

เอาตุ่มๆเคยไปสำรวจตรวจสอบดู ทายกทายิกา พากันอยากได้วัด
ร้องขอเอาวัดไปให้แล้วไม่รู้พากันทำขนาดไหนไปเยี่ยมดูไปสำนักไหนก็มีความรู้สึกเหมือนๆกับที่
วของหนักพากันแบกของหนัก แบกไปแบกไปมันหนักมาก นี่ก็แต่จะปลงจะวาง
มันเหนื่อย....สร้างคุณงามความดีนี้กำลังมันไม่พอมันมีความขี้เกียจมันงาย
ไปที่ไหนๆก็เหมือนกัน ตลอดจนพระเจ้าพระสงฆ์เหมือนกันกับแบกของหนัก
มันทุกข...เมื่อมันทุกข ความรู้สึกในใจก็มีแต่อยากจะปลงจะวางอยากปล่อย.... กำลังใจไม่มาก
เหมือนคนกำลังไม่มากแบกของหนักคอยแต่จะปลงแต่จะวาง พวกประพฤติกรรมะก็เหมือนกัน
ผู้ยังไม่ถึงธรรมยังไม่บรรลุธรรม มันก็อยู่ในความทรมานหิวไปดิ่งไป แต่ก็ยังดี
ยังดีกว่าบุคคลที่ยังไม่ได้แบกของ ยังไม่เคยไต่ของ ดีกว่า...มีความอดทน

คณะอุบาสกอุบาสิกาที่เป็นฆราวาส
ความเป็นจริงอยากให้อธิษฐานที่การงานของเจ้าของไว้ ทุกๆ คน เพราะว่ามันไม่มีอะไร
ไม่มีอะไร จะได้อะไร ไม่มีอะไรที่จะเป็นแก่นเป็นสารสัถกอย่างหนึ่ง
ที่มันเป็นแก่นเป็นสารทานให้ภาวนา
เพื่อให้มันบรรลุถึงความพ้นทุกข์ทั้งหลายเมื่อเฒ่าแก่มาแล้วก็ไม่เห็นมีอะไรหรือใครว่ายังไง?
หมดราคาสภาวะแห่งกายนี้หมดราคา
ก่อนพุ่มันไม่เที่ยงมันเปลี่ยนไป...เปลี่ยนไปทางจิตใจที่เรียกว่านานมันก็ไม่เหมือนเก่า แต่ว่า
เลี้ยงคนโดยธรรมะนั้นเลี้ยงยากมากนะ เลี้ยงลูก เราเอาข้าวเอาน้ำให้มันกิน มันก็รู้จักใหญ่
รู้จักโต เลี้ยงโดยภาษาธรรมให้อาหารธรรม ให้คนใหม่ในธรรม ให้คนดีในธรรม
ให้คนมีกำลังในธรรมยาก... ลำบากแทบปฏิบัติไปจนเฒ่าจนแก่ก็ยังไม่ไต่ ยังน้อยยังไม่ใหญ่
มันใหญ่แต่ร่างกาย ร่างกายเราให้อาหารมันกินมันก็ใหญ่ ใหญ่ทางเนื้อทางหนัง
ธรรมะความรู้ทางจิตใจมันไม่ใหญ่ ความเป็นจริงการปฏิบัติหนักบวชก็ดี
เป็นฆราวาสวิสัยก็ดี....นะ.... พวกเรามาอบรมกันตั้งหลายปี
ตั้งแต่เด็กจนเฒ่าจนตายก็ยังไม่ใหญ่ นะกำลังธรรมะมันน้อย กำลังธรรมะไม่มาก ไม่เห็น
เหมือนกันกับปลา ปลาอยู่ในน้ำ มันไม่เห็นน้ำ อันนี้ก็จริง อยู่ในน้ำแต่ไม่เห็นน้ำ
อันนี้เราอยู่กับกองธรรมอยู่กับพระไตรปิฎกไม่ได้อ่านพระไตรปิฎก
ถึงอ่านพระไตรปิฎกก็ไม่ได้อ่านใจในพระไตรปิฎก

ในข้อความอันนั้น เราอยู่กับกองกาย กองรูปกองเวทนา กองสัญญา กองสังขาร กองวิญญูณ
และสวดด้วยเรียนด้วย แต่ไม่เห็น พูดอยู่ สวดอยู่ แต่ไม่เห็น จึงเหมือนกับปลาดูอยู่ในน้ำแต่ไม่เห็นน้ำ ก็เหมือนกับ
พวกเราทั้งหลายพูดธรรมะอยู่แต่ไม่เห็นธรรมเพราะว่ามันมีอะไรปิดบังไว้โดยไม่รู้สึกรู้ตัวเอง มองไม่เห็น

เช่นการเรียนการสวดหรือการพูดมนเป็นอุบายให้เข้าไปเห็นธรรม ใจตัวธรรมะไม่ใช่เรื่องธรรมะ
นั่นก็ยังไม่ใช่ตัวธรรมะ มันเป็นข้อความบันทึกธรรมะแค่นั้น
เราพากันเรียนพากันบนพากันสวดเป็นต้นสวดเรื่องธรรมะสวดข้อบันทึกธรรมะไม่ใช่ตัวธรรมะ

อุปมาเหมือนกับว่า พริกมันเผ็ด เกลือมันเค็ม เราบอกว่าพริกมันเผ็ด...อย่างนี้
ยังไม่เห็นความเผ็ดของมัน ยังไม่รู้จักคำที่ว่ามันเผ็ด มันเค็ม ไม่ใช่ตัวเผ็ดตัวเค็ม
การอธิบายธรรมะให้ฟังก็เหมือนกัน อันนี้ไม่ใช่ตัวธรรมะ เป็นคำพูดของบุคคล
เป็นอุบายให้เขาไปเห็นธรรมะ ตัวหนังสือคัมภีร์ต่างๆ ก็เหมือนกันเป็นข้อความบันทึกของธรรมะ
ไม่ใช่ตัวธรรมะอ่านได้ท่องได้แต่ใจยังไม่เป็นธรรมะ พุทธเรื่องอยู่ ก็ยังไม่เป็นธรรม
ทั้งนี้เห็นธรรมะ ตัวธรรมะจริงๆ นั้นบอกกันไม่ได้ เอาให้กันไม่เป็นไม่รู้จัก
ส่วนที่เราศึกษาเล่าเรียน สิ่งที่เราปฏิบัติทั้งหลายเหล่านี้
มันเป็นอุบายเป็นขอประพฤติปฏิบัติบอกให้เขาไปถึง เช่นบอกพริกมันเผ็ดนะ ยังไม่รู้จัก
ว่าตัวเผ็ดจริงๆ นั้นเป็นอย่างไร รู้จักแต่เสียงสำเนียงชื่อมันว่าเผ็ด แต่ตัวเผ็ดไม่รู้จัก
ส่วนนั้นไม่ใช่สวนของครูบาอาจารย์ ไม่ใช่สวนของหนังสือ ไม่ใช่สวนของคัมภีร์
มันเป็นสวนของเจ้าของที่ปฏิบัติ มันจึงจะรู้จักว่ามันเผ็ดจริงๆ จึงจะรู้ว่าตัวเผ็ด
จึงจะเขาถึงตัวเผ็ดตัวเค็มเป็นต้น เผ็ด....เค็มมีแต่ชื่อไม่ใช่ตัวมัน ได้ยินแต่ไม่รู้จักส่วนนั้น
มันเป็นสวนของการปฏิบัติ ต้องเอาไปกิน ความเผ็ดความเค็ม
ความเปรี้ยวจึงจะปรากฏขึ้นมาอันนั้นเป็นตัวเผ็ดอันนั้นเป็นตัวเค็ม
เราอ่านหนังสือเราฟังธรรมะยังไม่ใช่ธรรมะ ตรัสธรรมไม่ได้
รู้ได้ช่วยตำราเป็นส่วนของอุปัชฌายาจารย์จะแนะนำโดยอุบายต่างๆ เพื่อให้เข้าไปเห็นความเผ็ด
คือธรรมะ อันนี้ก็เหมือนกันเป็นอุบายให้เขาไปเห็นธรรมะ ไม่ใช่ตัวธรรมะ
ดังนั้นคนจึงยากที่จะรู้ ยากที่จะเห็นเพราะไม่ได้เข้าใจในการปฏิบัติ เช่นเดียวกับ
แพทย์หรือหมอรู้จักสรีระกายของมนุษย์ดีเพราะการศึกษาเล่าเรียนมารู้จัก
แต่ก็ไม่รู้จักสรีระอวัยวะของมนุษย์ตามเป็นจริงของหลักธรรม รู้ตามหลักการและวิชาการเท่านั้น
ท่านเรียกว่าไม่เห็นเหมือนปลาอยู่ในน้ำแต่ไม่เห็นน้ำ หมอแพทย์ผ่าตัดสรีระร่างกายของคน
รู้จักไปตามหลักการวิชาการแต่ไม่รู้จักในหลักธรรมะตามความเป็นจริง
มันเป็นคนละแขนงอย่างนั้น

ฉะนั้น พุทธบริษัทเราทั้งหลาย ยากที่จะบรรลุธรรมะ
เรียกว่าไม่เข้าถึงแก่นของธรรมะ ก็ เพราะมันเป็นอย่างนี้เองไม่ได้น้อมเข้ามา
เราตั้งใจปฏิบัติมานาน ปฏิบัติได้ 9 พรรษา 10 พรรษา 20 พรรษา บุรุษและสตรีทั้งหลาย
ถเราไปบุกเบิกทำไร่ไถนา คงจะได้มาหลายไร่แล้วนะ นั้น...มันเป็นอย่างนั้น
เราเป็นหนักบวชตั้งใจมาปฏิบัติแท้ๆ แต่ยังไม่ได้อะไร ยังทำความยุ่งยากใส่ตัวเองอยู่
และใส่ผู้อื่นอยู่ไม่รู้จัก มันไม่รู้จักทั้งๆ ที่จะไปละกิเลสทั้งหลาย
แต่ไม่รู้เรื่องถูกนิทานกาลเอายังมีโกรธมีโมโห ยิ่งถือเราถือเขายังถือทิฏฐิมานะ
เป็นหน้าที่ของนักปฏิบัติจะฝ่าฟันลงให้เห็น เช่น เราสวดอาการสามสิบสอง แยกแยะออกหมด
ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้เห็นเพื่อให้ละสักกายะทิฏฐิ
ไม่ให้ถือตัวถือตนว่าเป็นแก่นเป็นสารเป็นเราเป็นเขา
สวดแล้วก็ไม่เห็นเพราะธรรมะไม่ได้อยู่ที่นี้ยังไม่เป็นธรรมะ ยังมีความโกรธมีความขึงเคียด
ยังมีความเห็นแก่ตัว เป็นสักกายะทิฏฐิ ละวิจิกิจฉายังงี้ได้ มันยังไม่ลงหนทาง
จึงเป็นของยากเป็นของลำบาก

เราอยู่ไปนานๆ มันก็หนัก เหมือนแบกของหนัก
คนแบกของหนักคิดพยายามจะปลงจะวางเพราะมันไม่สบายโดยมากนักบวชนักพรตนักปฏิบัติเร

ชอบจะเป็นอย่างนี้ไม่ได้อาศัยเจ้าของเป็นอยู่อาศัยคนอื่น เหมือนกันกับพระอานนท์
พระอานนท์เป็นลูกศิษย์พระพุทธเจ้าได้เป็นพุทธอุปัฏฐาก ไปไหนก็ไปตามติดตามกันไปเรื่อยๆ
พระพุทธเจ้าโปรดเวไนยสัตว์ทั้งหลายด้วยธรรมะ พระอานนท์ก็ได้ยินได้ฟัง
แต่ก็ยังไม่ได้บรรลุซึ่งธรรมะ เมื่อถึงคราวพระพุทธเจ้านิพพาน พระอานนท์ร้องไห้
เพราะเขาใจว่าพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นครูเป็นอาจารย์ของพวกเราทั้งหลายนั้น
บัดนี้ท่านมาเสียชีวิตไปแล้ว ต่อไปใครหนอจะเป็นครูเป็นอาจารย์ของเราเนี่ย
ความนอยใจทำให้ร้องไห้ปริเทวนากูร คนยังไม่ถึงธรรมะ ยังไม่บรรลุธรรมะเป็นอย่างนี้
เรื่องคิดเอาไว้ไม่ได้เพราะพระอานนท์ได้ยินแต่คำท่านเทศน์ธรรมะ
ได้ดูตำราขอความบันเทิงของธรรมะ พระอานนท์ยังไม่บรรลุถึงธรรมะตัดความโศกเศร้า
ปริเทวนาไม่ได้ เขาใจว่าเมื่อครูของท่านล่วงลับไปแล้วใครจะเป็นครูเป็นอาจารย์
เราคงไม่เห็นท่านอีกแล้ว คิดไปน้ำตามันก็ไหลออกมา
ความรู้สึกเช่นนี้จะเกิดขึ้นกับคนที่ไม่รู้จักธรรมะ ไม่มีทางพ้นทุกข์
พระเถระทั้งหลายผู้ท่านบรรลุถึงธรรมะชั้นสูง เห็นพระพุทธเจ้านิพพานท่านไม่คิดอย่างนั้น เออ...
พระตถาคตท่านไปดีแล้ว ท่านสบายแล้ว ท่านหมดภพหมดชาติของท่านแล้ว
สบาย...เกิดความสลดสังเวชในสังขารเท่านั้นก็แล้วไป

ธรรมดาคนเราทุกวันนี้อัปยาก ไม่เห็นง่าย ๆ ยกตัวอย่างเช่น พระธาตุพนมพัง คน

ร้องไห้ก็มี และวิพากษ์วิจารณ์กันไปหลาย ๆ อย่าง มันเป็นการมเป็นเวร เป็นเสนียดจัญไรแก่บ้านแกเมือง
ว่าไปอย่างนั้น อยากรจะเสียใจมันก็คิดไป เพราะคนมันหลง ความเป็นจริงนั้นอันนี้เป็นธาตุทานพังนะ ท่านนิพพาน
ก่อนท่านไป ตัวท่านเองท่านก็ยังไม่ไป ท่านไม่อยู่ ท่านยังบอกว่า สิ่งทั้งปวงมีความเกิดแล้วไม่แปรผันไปนั้นไม่มี
ต้องแตกทำลายเป็นเบื่องหน้าท่านสอนไว้ ตัวของท่านเองท่านก็ไปแล้ว เหลือแต่อัฐิอัฐีก็กระดุกท่าน
แต่ตัวจริงท่านก็ผ่านไปแล้ว ท่านยังสั่งว่าอนิจจังเป็นของไม่เที่ยง อยาพากันไปตำหนิก่อนอัฐิ อยาไปตำหนิก่อนหิน
อยาพากันไปถือตนไม่โลหะต่างๆ เป็นที่พึงมันไม่เกิดประโยชน์ให้เราพ้นจากทุกข์ไม่ได้
แม่ท่านจะนิพพานแล้วก็ตามให้พากันเข้าถึงพระพุทธ พระธรรม ให้มีรากฐานแน่นหนา ให้มีพระอริยสงฆ์
อันเกิดจากพระสัทธรรมเป็นที่พึ่งอันนั้นเป็นสรณะ ที่พึ่งของเรา
ฉะนั้นถ้าเราไปอาศัยเขาอาศัยตนไม่อาศัยก่อนหินอาศัยก่อนอัฐิอยู่มันก็พึ่งถ้าพึ่งแล้วก็ร้องไห้เสียใจ
นี่ละ...พระพุทธเจ้าท่านไม่ให้ถือมงคลตื่นข่าว มันทุกข์ มันนำตนพนทุกข์ไม่ได้ พนจากวิภวภูตสังสารไม่ได้
มันเป็นมงคลตื่นข่าว ฉะนั้นยากที่คนจะเห็น ยากที่คนจะรู้จักพึ่งธรรมะ
พูดตามความเป็นจริงความจริงที่มันมีอยู่ตั้งอยู่เสมอ ไม่มีอะไรวันไหน ความจริงยังตั้งมันอยู่ ท่านว่ามันพังมันก็พัง
ท่านว่ามันแตกมันก็แตก ท่านว่ามันนิพพานมันก็นิพพาน มันก็ถูกอยู่แล้วไม่มีอะไรจะเกิดวิปัสสนาอีกต่อไป
ไม่มีทางแก้ไขความจริงตั้งมันอยู่อย่างนี้
เมื่อพระองค์ทรงพระชนมอยู่ท่านก็เทศน์ให้ฟังเมื่อท่านดับขันธปรินิพพานแล้วท่านก็สั่งไว้ โดยปริยาย ในเบื่องปลาย
เพื่อจะให้ประชาชนทั้งหลายเข้าใจในธรรมะขนาดนี้ก็เข้าใจได้ยาก นี่อะไรมันบัง
อะไรมันปิดบังไว้อะไรมันปิดดวงตา เช่นท่านให้พิจารณาสภกนธรางกาย เป็นของไม่เที่ยง เป็นของไม่สะอาด
เป็นของไม่เป็นแก่นสารสุภาพรางกายตาเรามองเห็น เห็นชน เห็นเขาเห็นนิ้วมือนิ้วเท้าเห็นทุกส่วน แต่มันไม่เห็น
เห็นแล้วก็ไม่เห็น เห็นแล้วไม่เห็นลักษณะอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาในรูปอันนี้
เมื่อมันวิบัติมาวิบัติไปก็มีความโศกเศร้าปริเทวนารำพันชื่อว่าเราไม่เห็น ไม่ใช่ตาเนื้ออันนี้
ท่านหมายถึงตาใจคือปัญญาให้พิจารณาทุกสิ่งสารพัดท่านให้ภาวนา ภาวนาคือจิตใหญ่ถูก คิดให้มันแมน
การคิดให้มันแมน การคิดให้มันถูกนั้นแหละคือยอดธรรมะ ยอดของการภาวนา เราจะเดินจงกรมก็ดี
เราจะนั่งสมาธิก็ดีเคลื่อนอิริยาบถต่างๆ ทั้งหลายก็ดี คือพระพุทธเจ้าท่านบังคับให้ มีสติรอบรู้อยูอย่างนั้น
ก็เพราะว่าท่านอยากให้เราเห็นถูกต้องดี ถ้ามีความเห็นถูกต้องดีมันก็เป็นมรรค เป็นสัมมาทิฐิเท่านั้น
เมื่อเราทุกข์เราก็จะระบายทุกข์ออก เช่นว่าเราเจ็บไข้ มันเจ็บหัวมัน

ปวดท้องอย่างนี้เป็นต้น หรือมันเฒ่าแก่ชรามาอย่างนี้เราเห็นแล้วเราก็มีความสบายในธรรมะ
เรื่องนี้มันเป็นอย่างนี้เอง
มันจะไม่เป็นไปอย่างอื่นทุกผู้ทุกนามเกิดมาแล้วจะต้องเป็นอย่างนี้มันจะมีความทุกข์เกิดขึ้นมากก็ไม่เมา
มันจะมีความสุขเกิดขึ้นมากก็ไม่เมา ไม่ได้เมาในสิ่งใดทั้งหลายทั้งปวง

เพราะเห็นว่ามันเป็นอย่างนั้นตามเหตุตามปัจจัยของมัน เมื่อความเห็นถูกต้องใจก็ไม่ตื่นเต้นไม่หวาดไม่กลัว ไม่สะดุ้งต่อเหตุการณ์ทั้งหลายต่างๆจะเห็นรูปก็ดี จะได้ยินเสียงก็ดี จะได้สัมผัสก็ถูกต้องโผฏทัฬพะทางกายก็ดี ธรรมมารมณอันเกิดขึ้นทางใจก็ดี อนิฏฐารมณ อารมณที่นาปรารธนา อนิฏฐารมณ อารมณที่ไมนาปรารธนาที่ดีจิตใจของผู้บรรลุธรรมะ จะตรงจะเที่ยงจะมัน รูรอบอยู่ตามเป็นจริงนั้น พนจากทุกข

อันนี่คือความคิดถูก เมื่อคิดถูกแล้ว มันสงบทุกสิ่งทุกอย่าง
นี่คือการประพฤติปฏิบัติของพวกเราชาวพุทธทั้งหลาย
ให้เห็นอันนี้คำที่ว่าพนจากทุกขนั้นก็ฟังยากลำบากกว่ามันพ้นโดยวิธีอย่างไร
ทำอย่างไรจึงจะพ้นทุกขได้ ถ้าภาษาเราอายุ
ว่ามันได้อะไรทุกสิ่งทุกอย่างตามชอบใจแล้วไม่ทุกข์ว่าอย่างนั้น
แล้วไม่คิดว่าอันใดทั้งปวงในโลกนี้ให้มันได้ตามชอบใจนั้นมีไหม? มันไม่มีหรอก หาไม่ได้หาไม่มี
นอกจากทำปัญญาสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นให้โตเท่านั้นเอง

ฉะนั้นเรื่องประพฤติปฏิบัติของพวกเราทั้งหลายนั้นมันจึงไม่ก้าวหน้า
เอาตมาเห็นว่ามันเหนื่อยหน่ายมันไม่บรรลุธรรมะอย่างแท้จริง ไม่บรรลุซึ่งธรรม
ถ้าบรรลุซึ่งธรรมปฏิบัติไปนานๆ มันจะเบื่อหน่าย เบื่อไป....เบื่อไป....เป็นต้นมันไม่ชี้เกียจ
แต่คนเราไม่เป็นเช่นนั้น ปฏิบัติธรรมแล้วชี้เกียจ พอใครว่าหนอยก็โกรธเลย
ของไซ้ไม่ได้ไม่ชี้เกียจมันจะเป็นอย่างนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างเอาออกไดยาก
เพราะไม่ได้พิจารณาด้วยปัญญาของเจ้าของ ผลของการปฏิบัติก็คือโลภ โทสะ โมหะ เต็มอยู่ในใจ
เครื่องหมายของผู้ปฏิบัติมันน้อยหรือมันมาก มันเจริญหรือมันเสื่อม
ทั้งหลายเหล่านี้จะต้องพากันรู้จักตัวเอง ถ้าเราพากันรู้เรื่องธรรมะแล้วเราทั้งหลายจะเป็นผู้มีกำไร
เป็นผู้มีกำไรมากทีเดียว มันจะไม่ตื่นเต้นจะไม่ทุกข์ในสิ่งใดๆทั้งสิ้น
เพราะว่าเห็นโลกตามเป็นจริงเช่นว่า “โลกวิทู เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง”
แต่เราไม่รู้วโลภมันอยู่ตรงไหนมันพนจากโลกมันพนอย่างไรไม่รู้จักรู้แต่เอาเอา...ถ้าตายคงสบาย
หรือ อยู่ในโลกนี้มันยาก พวกเราทั้งหลายเลยเห็นว่าดินฟ้าอากาศนี้เป็นโลก
โลกที่อยู่ไกลไม่เห็นโลกอันนี้มันโลกคือแผ่นดิน โลกที่ทำให้สัตว์หมุ่นเวียนอยู่โลกคืออามรณ
อามรณที่มันเกิดอยู่รอบๆ เราอยู่นี่อามรณที่มันเกิดทางหูข้าง ทางตาบางๆ
เขามารวมที่จิตใจอำมหล่งมันก็เกิดโลกและโกรธขึ้นมาอันนี้เป็นเครื่องหมายถ้าเราไม่รู้เท่าเอาไป
มันทัน กำล้งกิเลสทั้งหลายเหล่านี้ มันจะเต็มที่อยู่อย่างเกา เมื่อเรารู้ตามเป็นจริงของมันแล้ว
ไม่มีอะไร อามรณนี้ไม่ให้โทษ
อามรณก็เหมือนน้ำที่มันไหลไปตามเรื่องของมันเหมือนลมที่พัดไปตามอากาศ
เราไปโทษว่ามันไหลเร็ว ไหลช้า
ไปโทษว่ามันเป็นอย่างนั้นมันเป็นอย่างนี้ความเป็นจริงเรื่องของมันเป็นอย่างนี้
แมถึงสภนธกายของเรานี้ก็เช่นกัน มันจะแปรไปไหนก็ข้างมัน เกิดโรคอะไรก็ตามโรคอันนั้นก็ตาม
โรคผอมก็ตาม โรคตับโรคปอดมันตายเพราะโรคอันนั้น
มันตายเพราะโรคอันนี้มันเป็นแขนงของมันต่างหากหรือ ถ้าพูดให้มันถูกจุดเดียวโรคนี้
ไม่มีมากคนนี้ตายเพราะอะไรหนอ? มันตายเพราะมันเกิด ไม่มีโรคอะไร โรคเกิด
เขาตายเพราะโรคอะไร? ตอบว่า โรคเกิดเท่านี้ก็พอ โรคอะไรก็ตามมันมาจากโรคอันเดียว
คือเกิดพอ....ถ้าเราว่าโรคเกิดมันก็จบ เพราะถ้าไม่เกิดมันก็ไม่ตายถ้าพูดๆ ก็ตามพูดอย่างนี้
เป็นโรคอะไร? โรคเกิดก็จบถ้าภาวนา ภาวนาอย่างไร? คือทำให้มันถูก แค่นี้ก็หมดเรื่องภาวนา
ถ้าพูดให้มันสั้นก็ต้องพูดอย่างนี้ เออวัง